

DEBATT

Thor Heyerdahl ved Seminaret i vitenskapsteori

Gro Steinsland ved Middelaldersenteret kommer i Uniform (21. mars, side 10) med heftige utfall mot at Seminaret i vitenskapsteori inviterte Thor Heyerdahl til å forelese ved universitetet om sin tolkning av Snorre. Forelesningen med den påfølgende debatten bar angivelig preg av en "heltedyrkelse" for en "kultmenighet" og "heiagieng". Manglende "teoretisk fagdebatt" og en "partisk ordfører" som gjorde "reklame for Heyerdahls bok", signaliserer angivelig et "knefall for markedskrefter" og "sponsor". Hun er også juridisk betenkt over at det ble gjort TV-opptak i salen uten at hun fikk reservere seg mot dette.

Dette er alvorlige anklager som fortjener et svar.

For det første har vi et ganske annet inntrykk av debattens forløp enn Steinsland. Av innleggene fra salen var langt under halvparten sympatiske til Heyerdahl. Bare ett kom fra en gruppe som passer til beskrivelsen "heiagieng". Det overveiende flertallet var mer eller mindre kritiske og for en stor del sterkt kritiske. Flere brukte anledningen til å skyte skarpt fra hofien på en foreleser som tydelig strevet med å finne gode argumenter. En skulle trodd at Snorre-forskere ville være fornøyd med at Seminaret i vitenskapsteori stilte Heyerdahl lagelig til for hogg. Heyerdahl selv følte seg ganske knust etter diskusjonen. Litt mer akademisk

høflighet, elegance og klarhet hadde nok gitt kritikken større tyngde hos flertallet av tilhørerne.

Det er flere grunner til at Seminaret i vitenskapsteori inviterte Heyerdahl til å forelese. Sponsorpenger er ikke blant dem. Heyerdahl ble utnevnt til æresdoktor ved Universitetet i Oslo i 1961 etter forslag fra Det historisk-filosofiske fakultet. Dette burde i seg selv være grunn nok til talerett, selv om hans standpunkter kan være kontroversielle. Hovedgrunnen er imidlertid at Heyerdahl over et langt liv har bidratt til interesse og forståelse for historie og antropologi både med sine spektakulære sjøreiser og sine populære og vitenskapelige bøker og artikler. For dette har han blitt verdenskjent om ikke like respektert i alle miljøer. Det er neppe for sterkt å si at han har bidratt til å stimulere allmennhetens interesse for historiske og antropologiske emner mer enn noen annen nålevende norsk forsker. Når Heyerdahl kommer med en bok om vikingtiden, skulle det bare mangle at han ikke fikk presentere den ved Universitetet i Oslo.

Heyerdahls berømmelse skyldes ifølge Steinsland en populær appell uten faglig soliditet. Hvis så er tilfellet, kan man lure på hvordan eksperter best forholder seg til det. Ved Middelaldersenteret ser det ut som man har valgt å reise en borg hvorfra spesialistene kriger mot uvitenhet,

heltedyrkelse og heyerdahlisme. Ved Seminaret i vitenskapsteori har vi valgt å la én forelesning i dette semesteret være viet dialog med en autoritet utenfor universitetsmuren i den tro at det kan tjene så vel forskere ved universitetet som miljøer utenfor. Fra borgens høye mur kan kanskje en slik strategi se ut som et "knefall for markedskreftene", siden man åpner akademiets hellige rom for heiagienger med manglende trening i akademisk forskning. Hvis man derimot ser Heyerdahls forelesning ut fra en dialogmodell, kunne man håpe at den bidro til kommunikasjon mellom universitetet og utenverdenen, og at den bidro til å stimulere og rekruttere studenter til en rekke fag.

Seminaret i vitenskapsteori er et tverrfaglig forum for folk fra alle universitetets fakulteter så vel som andre interesserte. Humanister ved HF-fakultetet med nær tilknytning til norrøn språkvitenskap, historie og arkeologi har allerede ført lange diskusjoner med Heyerdahl om hans forskning ut fra Snorre, og det er forståelig at de finner hans påståelighet og manglende interesse for andres bidrag vanskelig å holde ut. Men for mange folk fra andre fag og fakulteter var det meget instruktivt å oppleve Heyerdahl i et fritt forum, og ikke bare i slike redigerte debatter som finner sted i dagspressen, i radio eller på TV.

Det var også interessant å få demonstrert enda en gang hvor vanskelig mange universitetsforskere har for å kommunisere forståelig med et ikke-vitenskapelig publikum. Universitetets prestisje i samfunnet har sunket mye siden glansperioden i de første årtiene etter den andre verdenskrigen. Vi står overfor en offentlighet som er skeptisk og til dels sterkt negativt innstilt til universitetenes virksomhet, og ikke minst til Universitetet i Oslo. I denne situasjonen er det viktig at vi bruker de anledningene som finnes til å lære oss bedre kommunikasjon med omverdenen.

Steinsland har rett i at det burde vært informert om hvem som filmet i salen. Det var NRK som er i ferd med å lage en programserie om Heyerdahl. Vi ba dem holde lav profil (filming uten lys, mikrofoner og flytting av kamera) for ikke å forstyrre debatten, og de fikk godkjent filmingen på forhånd av Heyerdahl. Tiltelse til å filme publikum er juridisk ikke nødvendig: universitetets auditorium er - og bør være - et offentlig rom.

**Peder Anker, Dag O. Hessen og
Nils Roll-Hansen**

Leserinnelegget ble skrevet og sendt inn til Uniform før Heyerdahls død. Redaksjonen valgte å vente med å trykke det til etter bisettelsen.

Maaaster og bæsjelår. De nye akademiske titlene